

Pagaliau šitame rinkinyje regimas Dievo ieškojimas gali būti šiek tiek paaiškinamas taip pat E. M. Rilke, apie kurio elegijas A. Maceina yra skaitęs epizodin kurs Vytauto Didžiojo universitete Kaune vokiečių okupacijos metais (1943). Jam tada atrodė, kad Rilke aprašinėja Dievo ieškojimą. Tačiau po dvidešimties metų pasirodė, kad jis Rilke tada nesupratus. Apie tai A. Maceina rašo: «Jasmantas buvo sužavėtas ne tikru Rilke, o nesupratus Rilke, tokiu Rilke, kokį Jasmantas perleido per savo prizmą ... Tačiau gera būtų kito paskatintam, nors ir klaidingai jį suprastum: tada turinys lieka originalesnis»¹⁴⁹.

Rilke poezijos paaiškinimas A. Jasmantas-Maceina savo paties eilėrašiu nėra nemažai: pasitraukdamas iš Lietuvos 1944 m. vasarą jis su savimi galėjo pasiimti tik visą rinkinį, kurį jis tremtyje papildė ir tobulino. Beveik visi sonetai ir *Kristaus istorija* buvo parašyti Lietuvoje, o atbaigti tremtyje. Tuo tarpu visas *Giesmių giesmės* skyrius, kurį jau iamas taip pat mirties šešelis, yra sukurtas ištiesi tremtyje. Tam akstinėdav A. Maceinos svainis Tons Tverskaitis netikėtai mirtis Würzburge 1945 m. kovo mėnesį¹⁵⁰. Taip pat vėliau buvo parašyta kitų eilėraščių. Jų lengvą muzikalumą gal kiek paaiškina jų sukūrimo aplinkybės — per pasivaikšiojimą atviroje gamtoje, atmintinai. Kai šitaip eilėraščių būna sukurtas, A. Jasmantas tik tada juos užrašo prie stalo popieriui.

Minėtos aplinkybės šiek tiek paaiškina vieną antrą eilėraščių ypatybę, tačiau neatskleidžia A. Jasmanto viso didelio talento, kuriuo jis sirikiuoja šalia idžini lietuvių poetų: M. Gustaičio, V. Mykolaičio-Putino, P. Kiršos, Vyt. Maernio, Justino Marcinkevičiaus.

M s dain ses s

Nors lietuvių liaudies dainos yra kolektyvinės karybos vaisius, tačiau pradinė iniciatyva dažniausiai yra iš jūsi iš moterų. Jos yra buvusios pirminės autorės daugumos vestuvinių dainų, kurias apdainuoja pirmiausia jaunos merginos ir jaunos moters dalį prieš ir po vestuvių. Kad vestuvinių dainų autoriai skaičius Lietuvoje yra

¹⁴⁹ J. B[razaitis], *Antano Jasmanto poezija*, žr. A. Jasmantas, *Gruodas*, 91 psl.

¹⁵⁰ Ta mirtis vyko šitokiame aplinkybėse. Würzburge vienoje kaviniene prieš stalo T. Tverskaitei, A. Maceinai, A. ir J. Griniams, atėjusi kavini trys vokiečiai karininkai greta pradėjo nusirenginti viršutinius drabužius. Vienas karininkas diržas su pistoletu makštyje staiga nuo kabyklos krito ant grindų, o atsitrenkęs pistoletas iššovė, savo kulka pataikydamas smilkin T. Tverskaitei, kuri, besimons nuvežta ligoninė, ten po poros dienų mirė.

buv s didelis, galima spr sti iš kun. Antano Juškos (1819-1880) *Svotbini dain* rinkinio, kur buvo sutelkta 1.100 vienet , dainuojam Veliuonos apylink se. Žvelgiant vis Lietuv , galima nujausti, kad vestuvini dain k r j -moter yra buv daug. Ta iau tuo laiku, kai Lietuvoje paplito rašytin lyrika, kuriama A. Strazdo, A. Barausko, A. Vienažindžio, moter vard beveik nežinome, išskyrus trumpai švystel jusi Karolin Praniauskait (1830-1859). Net nepriklausomoje Lietuvoje rašan i poe i skai ius buvo nežymus — suskaitomas ant vienos rankos piršt .

Tik pastaraisiais nelaimi (kar , okupacij , tremties) metais moter lyriki lietuviuose atsirado daugiau. Antai, V. Galinio Vilniuje (1967) sudarytame *Lietuvi poezijos* II tome tarp 67 sovietinamos Lietuvos poet 9 yra moterys. Chicagoje K. Brad no sudarytame *Lietuvi poezijos* III tome (1971) yra 53 poetai, gyven laisvame pasaulyje tremtiniais, o tarp j — 17 moter . P. Jurkaus, A. Kairio ir Pr. Naujokai io *Tre i j Vainik* antologijoje (1975), kur nekartojami ankstybesniuose rinkiniuose sumin ti vardai, tarp 51 poeto yra 21 moteris. Taigi per abi tremtyje išleistas lyrikos antologijas iš 104 poet 38 yra moterys, t. y. kas tre ias lyrikas gal t b ti m s dain ses . Tai liudija j veiklum , kuris derinasi su lietuvi moter tremtyje d mesiu lietuvi kult rai. Tai liudija vardai toki moter kaip Danut Brazyt -Bindokien , Irena Banaityt -Ivaškien , Elona Marijoši t -Vaišnien , E. Pakštait , E. Juodvalkyt , E. Brad nait , M. Pakalniškyt , G. Juozapavi i t , kurios jau yra už musios arba užima išret jusias rašan i vyr vietas.

Šitokiu pat veiklumu tremtyje pasižym jo ir Lietuvoje subrandusios poet s. Antai, Juz Augustaityt -Vai i nien (1895-1974), gyvendama Vokietijoje ir Chicagoje, paskelb keturius savo eil raš i neplonus rinkinius, kuriuose, kad ir nebejauna b dama, steng si neatsilikti nuo mad . Gražina Tulauskait -Babrauskien išleido tris savo lyrikos rinkinius, kuri *Rugs jo žvaigžd s* buvo vainikuotas Lietuvi rašytoj draugijos premija. Kotryna Grigaityt -Graudušien išleido keturius savo poezijos rinkinius, kuri *Rudens sapnai* laim jo *Draugo* poezijos konkurso premij Maironio met (1962) proga. Ši grakš i svajoni poet savo rudeniniame *Trapaus vakaro* rinkinyje randa pakankamai j gos neužsidaryti savyje, t vyn s okupantams tardama : išeikite ! arba protestuodama prieš abstraktin s poezijos bei pasaul ži ros « pranašus » :

Jie brenda beprasmyb s li nu,
vilkdami ant koj
praradimo maurus —

ži ri absurdo akimis tuos,
kurie j pagimdytoj tamsoj
nešasi žibur ¹⁵¹.

Bet kok mums žod taria tos m s dain ses s, tikros tremtin s ir bežem s, kurios savo t vyn je nebuvo susp jusios paskelbti n vienos savo poezijos knygel s ? — Kadangi jos pa ios — skirtingos amenyb s, tai ir j žodis nevienodas : jis nubanguoja dviem kryptim — pamaivišk absurd ir klasikin giedr . Šitokios paprastos ir drauge prasmingos poezijos šedevriuk yra davusi O. B. Audron -Bal i nien (gimusi 1913), kuri tremtyje yra išleidusi tris rinkin lius : *Berž pa-sakas* (1952), *Žingsnius takeliu* (1966) ir *Tik tau ir man* (1969). Tas klasikinis šedevriukas — tai *Dievo karvyt* . Jame poet vaizduoja an maž vabaliuk , skridus kambar ir lange neberandant kelio saul t laisv . D l lango užuolaid ir stiklo slidumo ta Dievo karvyt kopia, slysta ir krinta :

Ne vienas ir ne du kritimai slid s
J vieniš baugiai pagaus —
Ir neateis ir nepad s draugai išdid s —
Kartosis ir kankins kritimai slid s —
O vien kart
Ji aukštum ir lang pravir pajaus.

Ir saul , ir dangus, ir debes liai tyl s,
Ir g l s jai
Kvapius gražiausius kilimus nuties.
Lengvut ir laisva
Laisvu keliu pakilus
žalum , kvepian i nuskries ¹⁵².

Tikriausiai kiekvienas yra mat s, kaip bit , arba vadinamoji Dievo karvyt kankinasi kambaryje prie lango stiklo, nepaj gdama rasti kelio šviesias platumas ; ta iau ar daug kam at jo galv mintis iš tokio vabzdžio nuotykiio sukurti eil rašt ? Tuo tarpu O. B. Audron -Bal i nien iš tokios smulkmenos suk r keliareikšm k rin l , kuriame kelio nerandanti ir krintanti Dievo karvyt gali simboli- zuoti ir tremtin , ir kult rines žmogaus pastangas, ir apskritai žmo- gaus gyvenim . Pažym tina taip pat, kad poet *Dievo karvyt s* strofas sukomponavo iš ilgesni bei trumpesni eilu i , tartum vaiz-

¹⁵¹ K. Gr igait yt , *Trapus vakaras*, 1968, 46 psl.

¹⁵² K. Brad nas, red., *Lietuvi poezija išeivijoje*, III t., 308 psl.

duoja i vabzdėlio kopimo ir kritimo netaisyklingus ritmus. Taigi šiai poetei muzikiniai elementai yra svarbūs.

Kaip O. B. Audron klasikinio eiliavimo tradicij dar prisilaiko N l Mazalait , Stas Prapuolenyt , Aldona Baužinskait ; nuo t tradicij jau nutolsta Zenta Tenisonait ir Ada Karvelyt , o Julija Švabait jau tiek yra paveikta kakofoniškos poezijos, kad klasikinis ritmas su rimais bei asonansais tik retkarais jos eilrašius beužklysta. Šitaip poet savo poezijos svor yra perkusi poetinius vaizdžius, kurios ji dažnai jungia tokiais asociacij šuoliais, kad j s sąjas sunku beatspti, arba jie kartais ima prieštarauti patirtinei logikai. Taigi J. Švabaitei lietuviško balto beržo skaidri sula jau tampa «juodo beržo tyroji sula»¹⁵³, arba ji sukuria ne sivaizduojamas m sles. «Jau ten žol nežeis, tiktai akmenys gers sunk kapo sm l»^{153 154}, arba:

«Ištroškusioj rasoj karšti bi i liežuviai»¹⁵⁵. Ir aiškesniuose vaizdžiuose J. Švabait m gsta šuolius («Laikas nemyli k no, k nas nemyli laiko»¹⁵⁶) gal todėl, kad stengiasi atrodyti filosofiška.

Nors intelektualiniais poskrydžiais ji išsiskiria iš kit poe i tremtyje, taiau daugiau d mesio ji nusipelno naujais savo poezijos motyvais. Vienas toki — Australijos peizažo elementai. Nors tik apie penkerius metus teišgyvenusiai Australijoje J. Švabaitei «baltas veidas parodo piet kaitroje». Tai atsiliep ir poet s nuotaikoje kaip už j vyresn je tautiet je, Putino seseryje Marijoje Slav nien je, kuri jaut Australijos kontinent :

Kur jėvos nesvaigina
baltas žied tvanais ;
beržas neverkia,
gegut nek kuoja ;
lakštut nešaukia
Šešup s pakrant n ¹⁵⁷.

Nors Slav nien vaizdžiai prisimena sunk sik rim Australijoje, taiau pat gyvenim aname kontinente dramatiškiau piešia J. Švabait , kuri, atrodo, nuolat gyveno išdžiuvusia burna, kad kartais

¹⁵³ Julija Švabait , *Vynuog s ir kaktusai*, Chicago 1963, 30 psl.

¹⁵⁴ Ten pat, 18 psl.

¹⁵⁵ J. Švabait , *Septyni saul s patek jimai*, Chicago 1974, 36 psl.

¹⁵⁶ Ten pat, 39 psl.

¹⁵⁷ M. Slav nien , *Širdies žibur lis*, žr. *Tretieji vainikai*, Chicago 1975, 218 psl.

už vien lašel vendens but atidavusi visk . Tarp t dramatišk
 Australijos pergvenim buvo sm lio audros, kai v jai :

... neša negyvus medžius
 Šimt myli ,
 Kad išgelb t jaun žol ,
 Kad palikt vietos gyvybei
 Tarp akmen ¹⁵⁸.

Šalia Australijos gamtin s stichijos poet dar patiekia moralinio
 skausmo vaizd — kai lietuviai toje išdžiuvusioje žem je tarp ak-
 men ir šiurkš i žoli tur davo laidoti savo k dikius, uždarydami
 juos baltame grabelyje ir j užk sdami karšt sm l raudonoje
 žem je. Ta iau iš vis Švabait s eil raš i australiškomis temomis
 poetiškiausias yra *Dulk s*:

Dulk s ant mano rank ,
 Lyg mirties pelenai,
 Lyg sudeginti saul j
 Vytur li sparnai.

Dulk s ant mano l p ,
 Lyg mirties pabu iavimai,
 Kai tyloj prakaituoja
 Surakinti delnai ...

Dulk s mano burnoj
 Išdžiovino dain ;
 Kaip aš galiu dainuoti
 Jeigu mirtis ateina ... ¹⁵⁹.

Tarp apskritai žmogišk tem J. Švabait s poezijoje sutinkame
 t vo motyv , kur reikia laikyti nauju. Poet prisimena savo t v ,
 kai jis per atvang lauk darbuose j , mažyt mergait , laik ant
 keli , o ji savo vaikiškas rankeles lygino su t vo stipriais ir plaiais
 delnais, kurie jai atrod kaip kalnai. Ji taip pat prisimena jo vien-
 kartin dain , jo mirt bei laidotuves ir apm sto kitokius savo san-
 tykius su t vu. Taigi t vo motyvas yra J. Švabait s dovana lietuvi
 lyrikai. Šitos dovanos konkrete ryški išraiška — sonete *K tu m stei?*

¹⁵⁸ J. Švabait , *Vynuog s ir kaktusai*, 64 psl.

¹⁵⁹ Ten pat, 69 psl.

ir *T vo veidas rugs jy*, nors t vo ciklo eil raš iuose kaip naujuose apskritai tobulesn forma b t buvusi pravarti.

Suprasdama, kad kiekvienas poetas savo k ryba turi atnešti š-t naujo, J. Švabait savo antrame rinkinyje *Septyni saul s patek jimai* (1974) pateik nauj motyv , kur pavadintume virtuve. Jis, tiesa, skamba nepoetiškai, bet tai tokia pat moteriška tema kaip ir maži vaikai. Poet vadina virtuv šeimos palaima, vyro pagarinimu, vaik užuov ja, saldaus gyvenimo akmenimi. «Virtuv — mano gyvenimo duona ir druska », teigia autor . Iš šimto jos r pesi ji išsivaduosianti tik tada,

kai sausos žol s pražyd s,
prikeldamos pavasar už lango
v lyv mano ruden ¹⁶⁰.

Virtuv su jos aplinka ir darbais gali tapti poezijos objektu dviem s lygom : kai virtuv s objektuose žvelgiama gilesn (visažmogiška) prasm ir kai juos manoma pam gti estetiškai. Atrodo, kad pirm j s lyg poet yra išpildžiusi, nes prisipaž sta, kad « kiekvienam mažam daiktely randu save ir savo buit — žmogaus, moters ir motinos » ¹⁶¹. Tik, deja, sunku virtuv — kasdienin jung — pamilti, kad ir estetiškai. Tai viena svarbi j priežas i , d l kuri iš virtuv s aplinkos poetei n ra pavyk sukurti šedevr , nors šios temos eil rašiuose J. Švabait yra atsisakiusi poetini vaizdži mantrybi bei priart jusi prie VI. Šlaito paprastumo.

Savo *Septyni saul s patek jim* rinkinyje J. Švabait yra pabr žusi slenkant laik , suskirstyt pagal savait s dienas arba septynius saul s patek jimus. Tai b t gal jusi tapti naujenybe, jei kiekvienai savait s dienai b t pavyk rasti nepakartojam bruož . Bet ar manoma šitaip dienas išskirti? Gal d l to poet tepaj g sukurti tik kelet vidutini k rin li , išskyrus *Šeštadienius V* ir *VI*, kuriuose suskamba egzistencini gaid . Pažym tinas ypa *Šeštadienis VI*, nes iliuzorin s lenkty n s su laiku ten taip stipriai yra kv pusios poet , kad, užmiršusi savo madingas mantrybes, ji suk r klasikinio grožio savo šedevriuk . Savo intensyvumu jis gal pralenkia kit stipr k rin l — *Prie Ulmo*, kur prisiminta karo pab g li dalia svetimoje žem je.

Kalbant apie lietuvišk dain seses tremtyje, reikia sustoti prie Danguol s Sad nait s (gim. 1931), kuri yra viena veikliausi poe i .

¹⁶⁰ Julija Švabait -Gyliena, *Septyni saul s patek jimai*, Chicago 1974, 15 psl.

¹⁶¹ Ten pat.

Ji turi paskelbusi net keturis savo poezijos rinkinius: *Vasaros medžiuose* (1968), *Kai tu arti man s* (1965), *Tu esi mano žem ir Laiškai Dievui* (1970). Ta iau apie D. Sad nait rašyti labai sunku arba tiesiog ne manoma d l to, kad jos poezija yra atsid rusi toje riboje, kur prasideda intelektualin tamsa. O ši dažnai neleidžia pašalieiui (skaitytojui, kritikui) tos poezijos normaliai suvokti bei interpretuoti, nes ji yra pusiau hermetiška. Ir kada susižavi kokia nors jos metafora ir sivaizduoji, kad j supratai, tenka greit nusivilti. Antai, paskiausias D. Sad nait s poezijos rinkinys yra pavadintas labai domiu vardu : *Laiškai Dievui*. Pa m s j rankas, tiki, kad šis knygos metaforinis vardas slepia nuostabios prasm s k rinius, ta iau vadinis rinkinio eil raštis, kuriame tas vardas paaiškinamas, ia pat apvilia. Jo autor eiliuotai rašo : «Nuostabiai nuspelvinti lapai. G l , kuri švyti ir dega. Medis ! atleistas iš kariuomen s. Palaidotas up s dugne. Tai m s laiškai Dievui»¹⁶².

Ir iš tikro visas rinkinys arba laiškai Dievui yra ne kas kita, kaip gamtovaizdžio nuotrupos, tarp kuri vyrauja medis. Jos — skirtos siauresn ms ir platesn ms metaforoms sudaryti ir išreikšti m slingais, mantriais vaizdžiais kaip antai : «Vasara praeina, nešina maž paukš i kaukuol mis»¹⁶³, «Žol b ga dien per siauras duris»¹⁶⁴; «Lietus atv r žaizdas : žol je ir medy»¹⁶⁵ ; «Medžiai ! J s iškeliat pavasar aukštai ir savo k n žemei padovanojat»¹⁶⁶ ; «Aukštai saul žia kaip miestas »¹⁶⁷; « Kur medis sukasi, skrieja, lyg balta gulb »¹⁶⁸ ; « Žvaigžd s iulba, tarytum geltonos lakštingalos »¹⁶⁹.

Žinoma, ne visos metaforos ir palyginimai yra tokie gudragalviški. Šiais retesniais atvejais visas eil raštis tampa manomas, kaip, pavyzdžiui, šis apie rudenin med :

MEDI!

Giesm s nutilo tavyje.

Kas gi beliko ?

Tik mylinti širdis ...

Ir noras,

begalinis noras !

¹⁶² Danguol Sad nait , *Laiškai Dievui*, Brooklynas 1970, 5 psl.

¹⁶³ Ten pat, 10 psl.

¹⁶⁴ Ten pat, 12 psl.

¹⁶⁵ Ten pat, 19 psl.

¹⁶⁶ Ten pat, 54 psl.

¹⁶⁷ Ten pat, 60 psl.

¹⁶⁸ Ten pat, 64 psl.

¹⁶⁹ Ten pat, 67 psl.

Pabu iuoti
dar kart
saul s
vyskupišk žied ¹⁷⁰

Nors šios metaforos tekst D. Sad nait yra paskleidusi po vis puslap dydžio iliuzijai sužadinti, ta iau iš tikr j tai t ra vienos neritmuotos strofos miniati ra. Šitokie maži eil raštukai sudaro vis *Laišk Dievui* rinkin l, kuriame šalia pamaivišk miniati r gali ma sutikti visai graži eil raštuk kaip *Akmuo, Tyla, Giesm*. Šitose strofose autor gal b t n nenori mantrauti, n sl ptis.

Kad nuo skaitytojo užsiskl sti manoma net miniati rose, paliudija toki smulki eil rašt li autor Jurgita Saulaityt . Bet kokia prasm tokius mantrius, užskl stus žodžius bespausdinti ? Šitok klausim netiesiog kelia viena pa i jauniausi miniati rin s poezijos m g j Teres Pautieni t -Bogutien . Jos k rin lius ne tik manoma suvokti, bet kartais net pajusti juose muzik , kaip antai *Dainel je* :

Leisk man
pad duoti dainel —
ne nauj ,
ne sen .
Ji tyliai, tyliai
švilpianti,
raudant
ilges mena ¹⁷¹.

Ta iau T. Pautieni t s aplinkoje, matyti, yra sigal j s toks kakofonin s poezijos prietas, kad ji š eil raštuk , d dama savo rinkin *Lyg neb t rytojaus* ¹⁷², ištais taip, kad eil raš io muzikalumas sumaž jo. Ir kiti šios poet s k rin liai byloja, kad ji šiuo tarpu yra pasukus VI. Šlaito pavyzdžiu — kurti poezij proza, kuri reikalauja gilios minties ir stiprios k rybin s vaizduot s.

Bet šis kelias n ra artimesnis m s dain tradicijoms, kaip nuo j labiau nutolusi V. Bogutait s, D. Nauragyt s, D. Sad nait s, J. Saulaityt s. Atrodo, kad j nebe kvepia ne tik m s tautos dainos, bet taip pat n tremties situacija. Tik jose ir kituose lietuvi poetuose

¹⁷⁰ Ten pat, 15 psl.

¹⁷¹ *Tretieji vainikai*, Chicaga 1975, 172 psl.

¹⁷² Teres Pautieni t , *Lyg neb t rytojaus*, Chicaga 1975, 63 psl.

tremties s mon s išbl simas nežada nieko gero k rybiškai. Kol tremties s mon buvo gyvai jau iama, ji savai me patenkindavo beveik kiekvieno k r jo nat ral polink opozicij susenusiai aplinkai. (Tai iš dalies paaiškina, kod l tarp tremtini atsirado toks didelis skai ius rašytoj bei poet , kad juos net sunku apžvelgti). Bet, tremties s monei bl stant, o svetimai (dažniausiai amerikietiško, anarchistinio liberalizmo) aplinkai stipriai veikiant, m s rašytojams ir poetams vis labiau graso konformizmas (kuris gamina epigonus), arba užsidarymas smulkiame estetizme.

Šie pavojai juo labiau tyko m s poetus, kad Vakar anarchis tinis liberalizmas nepripaž sta joki objektyvi vertybi , išskyrus individo neribot laisv , kuri atrodo tokia patraukli, nors drauge sklindanti su š kiu : kalb kime laiko balsu! Tik kritiškiau paži r - jus, matyti, kad šis š kis ('kalb kim laiko balsu') slepia klast , nes dažniausiai perša konformizm , kuris veda dvasinius kapus. Tuo tarpu kalb jimas savo laiko balsu toli gražu nereiškia tik pritarimo « avi bandos bliovimui», nes su laiko dvasia taip pat eina tas k r - jas, kuris oponuoja bendram «bliovimui», prabildamas savo originaliu balsu, arba stengdamasis «band » palenkti savo skoni bei sitikinim kryptimi, arba tiesiog ryždamasis vadovauti konformizmo pasiilgusioms « avel ms » ir snobams. D kui Dievui, kad tarp lietuvi Vakaruose šioki toki opozicij prieš kolektyvin konformizm palaiko m s humoristai.

Poet ai humor ist ai

Poet humorist vaidmuo yra sunkus ir ned kingas, nors plaiosios visuomen s m gstamas. J menas — gal b t žmogiškiausias menas, nes jis, susietas su juoku ir laiku, nepripaž sta netik r vertybi , kuri blizges jis stengiasi demaskuoti.

Kad poetas humoristas gerai atlikt savo uždavin , jis turi b ti aštraus žvilgsnio ir miklaus liežuvio asmuo. Aštrus žvilgsnis jam b tinas, kad jis paj gt pasteb ti, kas žmoni gyvenime yra susting , sumechan j , melaginga, išp sta, bet pasl pta po rimto veido kauke ir skais i dorybi skraiste. O miklus liežuvius humoristui nemažiau reikalingas, kad staigiai, poros-trejeta žodži pagalba nupl št t kauk su skraiste, atskleisdamas nuog mel , arba kitoki menkyst , priešing tai vertybei, kokia asmuo, luomas ar visuomenin grup buvo prisidengusi. Šis staigus tariamos vertyb s nuvainikavimas bei jos parodymas menkyste sukelia juok . Tod l humorist užmojus žmon s m gsta, nes juokas, per kur kažin kas šiek tiek pažeminamas, yra tikrai žmogiška savyb . *Le rire c'est le propre de l'homme*, sako pranc zai.